

СТРУЧЕН ТРУД ПО ПРЕДМЕТОТ

МОНЕТАРНА ЕКОНОМИЈА

ТЕМА

ДЕТЕРМИНАНТИ И ВИДОВИ НА ИНФЛАЦИЈА

МЕНТОР

ИЗРАБОТИЛ

www.MaturskiRadovi.NET

СОДРЖИНА

1. ВОВЕД, ОПШТО ЗА ИНФЛАЦИЈА
2. ВИДОВИ ИНФЛАЦИЈА
3. МОНОПОЛИТЕ ВО СРБИЈА ПРЕДИЗВИКУВААТ ИНФЛАЦИЈА
4. СТРАВОТ ОД ИНФЛАЦИЈА ГИ ЗАПРЕ ЕВРОПСКИТЕ ИНДЕКСИ
5. СТАПКАТА НА ИНФЛАЦИЈА ВО ПРВИТЕ ДВА МЕСЕЦА ОД ГОДИНАВА
6. СЕ ЗАКАНУВА ИНФЛАЦИЈА ОД ЕКОНОМИСТИ
7. СЕ ОЧЕКУВА ПОРАСТ НА ИНФЛАЦИЈАТА ВО ГРЦИЈА
8. ИНФЛАЦИЈАТА ВО 2007 КЕ БИДЕ 3 %

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

1. ВИКИПЕДИЈА
2. КАПИТАЛ
3. БИЗНИС
4. А1 ТЕЛЕВИЗИЈА
5. ДНЕВНИК

ВОВЕД

Инфлацијата е појава на опаѓање на внатрешната вредност на парите и подигање на општото ниво на цените. Тоа е состојба во стопанството кога паричните фондови ги надминуваат стоковните фондови. Инфлацијата се мери преку општото ниво на цени за чие пресметување се користи индексот на цени. Најпознат индекс е индексот на потрошувачките цени т.е таканаречениот индекс на трошоци на живот.

$$Si = \frac{\text{Ниво на цени (t) – ниво на цени(t-1)}}{\text{Ниво на цени(t-1)}} \times 100$$

t = тековна година

t –1= претходна година

Пример:

2003godina vo Srbija potro{uva~kite ceni porasnale za 10,5%. Taa godina porasnale cenite na mnogu proizvodi kako [to se: hrana, obleka soobra]ajni uslugi, medicinski uslugi i dr. Ovoj takanare~en trend se narekuva INFLACIJA.

Дефлација претставува спротивна појава на инфлација. Дефлација е општ пад на нивото на цените. Таа е ретка појава и е поврзана со кризи како што биле 1930-те и 1989 години.

ВИДОВИ ИНФЛАЦИЈА

- Историјата покажува дека цените растат за време на војни и економски кризи. За да се санира инфлацијата потребно е претходно да се изврши класификација и тоа во три категории. И од аспект на големината и развојната динамика може да биде:
  1. умерена инфлација;
  2. галопирачка инфлација;
  3. хиперинфлација.

Умерена инфлација

Умерена инфлација е онаа состојба во која има благ пораст на цените на стоките и услугите во економијата. Во оваа инфлација има едноцифрен број во порастот на нивото на цените, односно постои висока ценовна стабилност, а луѓето имаат доверба во својата парична единица која нема многу големи флукуации и не се заинтересирани да ја менуваат со други парични единици.

Галопирачка инфлација

Галопирачка инфлација е состојбата во стопанството кога цените брзо растат, а а годишната стапка на пораст на цените е двоцифрена, троцифрена или повеќецифрена. Овој вид инфлација претставува сериозни проблеми во стопанството. Луѓето не се сигурни во вредноста на својата парична единица и ја менуваат за реални материјални добра (за стоки или за други странски валути).

Хиперинфлација

Хиперинфлација е најопасна форма на инфлација кога цените растат во милиони дури и милијарда проценти годишно. Во историјата таква хиперинфлација имало во некои земји како што се Германија, Унгарија но и во СР Југославија во

почетокот на 90-тите години. Во услови на хиперинфлација мора да се појде на пазар со голема торба пари за да се купат само неколку производи **затоа луѓето трчаат околу отфрлајќи ги своите пари како што се фрла жешкиот компир пред да ве изгори** губењето на вредноста на парите.¹

Во примерот на СР Југославија земјата беше во војна и затоа постојано печатеше пари без стоковно покритие и југословенскиот динар толку обезвредни што поефтино било собата наместо со тапет да се обложи со кини пари.

Монополите предизвикуваат инфлација во Србија

Србите плаќаат повисоки цени за голем број производи отколку граѓаните во другите земји од Југоисточна Европа и инфлацијата не се очекува да се стабилизира во блиска иднина. И покрај тоа што буџетските трошоци се ставени под контрола и цените на нафтата се стабилизирани, владата прави малку за напад на другиот инфлациски столб: монополизацијата.

Покрај високите јавни трошоци, монополизацијата на српската економија претставува еден од главните фактори за високите стапки на инфлација во земјата. Економистите предупредуваат дека сè додека државата не преземе дејства, инфлацијата ќе изнесува 20 отсто, каква што се очекува да остане до крајот на

---

¹ Samuelson & Nordhaus 1992, стр.593

годинава и, најверојатно, нема да падне под 10 отсто - стапка што е поблизу до остатокот од регионот.

ММФ бара државните буџетски трошоци за следната година да се намалат за 220 милиони евра, со што ќе се нападне еден од столбовите на инфлацијата. Проценките се дека светските цени на нафтата нема многу да се менуваат како во 2005 година, а тоа ќе го реши проблемот со вториот инфлациски столб. Владата е оставена да се занимава со третиот столб: домашните монополи.

Но, монополското лоби во Србија е исклучително моќно. Дури во септември 2005 година парламентот го усвои новиот Закон за заштита на конкуренцијата, по неколкугодишното одложување. Многумина очекуваат новиот закон да се спроведува лошо, како и претходниот закон од 1996 година, што не овозможи ниту едно обвинување за монополската активност. Владата формираше антимонополски оддел минатата година, но останува да се види дали истиот ќе даде каков било резултат.

Аналитичарите велат дека бенефициите што ги добиваат монополистите се премногу големи и дека близината со бизнисмените и власта е премногу голема за лесно да се откажат од монополот.

Српските граѓани се оптоварени со скапите услуги што ги нудат неефикасните државни монополи, вклучувајќи ги тука претпријатијата за електрична енергија, претпријатијата за нафта и телефонски услуги. Истовремено, приватните монополи создадени за време на транзицијата - особено во земјоделскиот сектор - создаваат инфлациски притисок. Неформалните приватни картели нелегално ги одредуваат цените, според експертите од Економскиот институт во Белград.

„[Монололите] директно ја разгоруваат инфлацијата со зголемување на цената на греењето, водата, ѓубрарината, и индиректно со зголемување на платите на нивните вработени. На нашиот систем му недостигаат механизми за контрола на монополистичките цени“, рече Стојан Стаменковиќ, кој го предводи тимот на аналитичари.

Друг еден економист, Јуриј Бајец, посочува на производителите на прехранбени производи, за кои оди огромен дел од српската плата. Пет млекарници - 60 отсто од млекарската индустрија во Србија - се во сопственост на едно единствено претпријатие, британскиот Салфорд инвестиционен фонд. Во шеќерната индустрија, постојат само три големи производители: италијанскиот „Сфир“, домашното претпријатие „МК Комерц“ и грчкото „Хеленик шугар“. Голем дел од месната индустрија е во рацете на домашните претпријатија, од кои најголемо е „Делта холдинг“, најголемото претпријатие во Србија.

Постојаниот претставник на ММФ во Белград, Хералд Хиршхофер, исто така, вели дека владата мора да посвети поголемо внимание на монополите во прехранбената индустрија. Домаќинствата со ниски примања и невработените се најтешко погодени од инфлацијата во овој сектор, истакнува тој.

Заменик-премиерот Мирољуб Лабус и министерката за земјоделство, Ивана Дулиќ-Марковиќ, јавно ги нападнаа картелите во 2005 година, но допрва треба да се преземат конкретни чекори за тие да се стопираат. Додека власта не ги поткрепи своите зборови со дејства, велат економистите, инфлацијата нема да биде под контрола.

СТРАВОТ ОД ИНФЛАЦИЈА ГИ ЗАПРЕ ЕВРОПСКИТЕ ИНДЕКСИ

Инвеститорите стравуваат дека инфлацијата и веројатното зголемување на каматните стапки ќе им наштетат на побарувачката и на корпоративните профити

Европските индекси во периодот од трети до седми октомври паѓаа во две од последните три недели. "Dow Jones Stoxx 600" го имаше најголемиот неделен пад по август поради загриженоста дека инфлацијата може да доведе до повисоки каматни стапки и побавен раст на профитот.

"BP Plc", најголемата нафтена компанија во Европа, го забележа најголемиот неделен пад кај енергетските компании во речиси три години откако намалената побарувачка ги собори цените на нафтата. Паѓаше и "BHP Billiton", најголемата рударска компанија, поради тоа што инвеститорите ги продаваа акциите што годинава пораснаа најмногу.

"Stoxx 600" во минатата недела загуби 1,8%, "Stoxx 50" падна за 1,7%, а "Euro Stoxx 50", кој е мера за 12-те земји од еврозоната, ослабе за 1,6%.

"Продажбата е засилена бидејќи инвеститорите се загрижени поради инфлацијата и повисоките каматни стапки што на крајот ќе им наштетат на побарувачката и на корпоративните профити. Време е за собирање на профитот", вели Филип Гијселс, главен стратег на приватната инвестициска единица на "Fortis" во Брисел.

Дури 15 од 18 национални индекси во Западна Европа во минатата недела губеа од вредноста. Британскиот "FTSE 100" падна за 2,1%, францускиот "CAC 40" за 1,5%, а германскиот "DAX" за 0,7%. Швајцарскиот индекс "SMI" порасна за 0,7%, а белгискиот "Bel20" и португалскиот "PSI-20" додадоа по помалку од 0,1% на вредноста.

Стапката на инфлација во првите два месеци од годинава изнесува 0,7%

Стапката на инфлација во првите два месеци од годинава изнесува 0,7%, соопшти денеска Народната банка на Република Македонија.

Истиот извор наведе дека на оваа инфлаторна стапка најмногу влијаел порастот на цените на парното греење, струјата и на прехранбените производи.

За истиот период има поволни движења на девизниот пазар, а со нето откупот на девизни средства од Централната банка, делумно е компензиран одливот од девизните резерви, поради отплатата на дел од долгот кон Парискиот клуб.

Според податоците на НБРМ, количеството на најшироката парична маса M4, во февруари годинава, споредено со февруари лани, е за 26,6% повисоко.

Истовремено, меѓу годишниот пораст на вкупните пласмани на банките во приватниот сектор изнесува 32,2%.

Се заканува инфлација од економисти

Формирање пет нови приватни високообразовни институции, разгледување на новите студиски програми на факултетите и усогласување на профилите согласно барањата на пазарот на трудот се главните задачи на Одборот за акредитација во наредните два месеца. Претседателот на Одборот Тито Беличанец признава дека поради задоцнетото конституирање на Одборот немаат целосен увид до каде се реформите во универзитетите.

Дневник: Кои обврски треба да ги исполни Одборот, кој се конституираше со задоцнување од четири месеци?

- Треба да го завршиме акредитирањето на студиските програми на скопскиот и на битолскиот универзитет. Се работи за многу голем број факултети со развиени студиски програми. Врз основа на сознанијата подготвивме т.н. привремени решенија за акредитација. Повеќето факултети се во процес на менување на

студиските програми и нивно усогласување со Болоњската декларација или се уште не ги исполниле нормативите и стандардите според Законот за високо образование, а им остануваат уште три години. Останува да подготвиме еден целосен извештај за состојбите на двата универзитета, кој ќе го доставиме до Владата и до Собранието. Уште немаме податок за Тетовскиот универзитет, за на кој предлагаат упис на 2 500 студенти. Тие беа универзитет во основање и треба да се провери што е направено од основањето досега и што треба допрва да се направи. Тие имаат привремена акредитација и се уште ги немаат исполнето сите основни услови. Очекувам дека бројот на студентите што планираат да ги запишат ќе го усогласат со нормативите и стандардите.

Дневник: Колку приватни установи чекаат акредитација?

- За Европскиот универзитет постапуваме по одлука на Врховниот суд, која не обврза повторно да ја разгледаме и да се држиме според условите на законот. Потоа, за Универзитетот на Њу Јорк во Скопје, установа што моментно има акредитација на факултет. Сега се подготвува проектот заедно со локален инвеститор. Ќе се реновира хотелот во Сарај, каде што се предвидува да функционира универзитетот. Следниот проект е Евроколеџ во Куманово. Има проект од локални фирми за факултет за модерни европски студии и за економски и правни студии. Покрај овие, имаме барања за додипломски на постојните факултети. Ќе гледаме да ја завршиме процедурата до почетокот на јули и тие ќе може да бидат објавени со уписниот рок во септември.

Дневник: Ќе се измени ли наскоро Законот за високо образование во согласност со Болоњскиот процес и кои се последиците ако задоцни процедурата?

- Можеби ние сме меѓу првите земји што во закон ги вградија нормативите на Болоњскиот процес. Но, оставено им е на факултетите да одлучат како ќе ја реализираат. При спроведувањето не се оствари очекуваното, факултетите останаа статични и чекаа да видат кој ќе го направи првиот чекор. Задолжителното реализирање на процесот ќе биде новината во законот. Процедурата не е задоцнета и нема да им наштети на универзитетите.”

Дневник: Новите студиски програми значат приспособување на пазарот на трудот?

- Потребите на пазарот на труд даваат искривена слика. До неодамна на светскиот пазар неконкурентни беа индустриите. Наеднаш станаа профитабилни. Мора да бидеме внимателни и да имаме константна продукција на еден вид кадар што подразбира сите технички факултети да се приспособат на изменетата структура на македонското стопанство. Неодамна една странска фирма сакаше да отвори фирма и да вработи околу 300 информатичари. Верувале или не, од сите приватни информатички фирми не можевме да собереме ниту половина од потребниот број. Тука треба да ја направиме промената во законот. Тоа не може да го прави факултетот, туку универзитетот. А тој треба да има сопствен институт кој ќе прави анализи. Нема проблем за кадар и простор за профилите хемија, географија, историја, но немаме интерес. Тоа ќе ни се одмазди кога-тогаш. Тоа се фундаментални науки. Ако продолжиме со неконтролиран упис на правници и на економисти, ќе имаме инфлација од нив.

ИНФЛАЦИЈА

ОБЕЗВРЕДНЕТ ТРУД

Со повисока инфлација само би се обезвреднил трудот на оние кои имаат ниски примања, а нема да се влијае поттикнувачки на стопанството.

Љубе Трпески-Јас ги разбираам проблемите на нашите извозници, но инфлацијата од десет отсто лесно може да излезе од контрола и тогаш тешко ќе биде да сезапре.

ДЕВАЛВАЦИЈАТА НЕ Е УСЛОВ ЗА ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕ ОЧЕКУВА ПОРАСТ НА ИНФЛАЦИЈАТА ВО ГРЦИЈА

Атина, 27 јуни (МИА) - Грција ја очекува нов пораст на инфлацијата, кој според податоците на економската служба во грчката Влада, ќе ја надмине стапката на инфлација од 3,6 отсто, регистрирана во мај годинава, пренесува МИА.

Според податоците, основната причина за зголемувањето на инфлацијата е зголемувањето на цената на цигарите во Грција. Сепак, висината на инфлационата стапка за јуни ќе зависи пред се од висината на продажните цени на овошјето и зеленчукот.

Во јуни, се очекува намалување на вкупната стапка на инфлација во земјите од Зоната на еврото, поради ниската инфлациона стапка во Германија.

ИНФЛАЦИЈАТА ВО 2007 ГОДИНА 3 ОТСТО

* За одржување на ценовната стабилност и во 2007 година номиналниот девизен курс на денарот во однос на еврото ќе се користи како номинална котва

Советот на Народна банка на Република Македонија ја усвои Одлуката за целите на монетарната политика и монетарната проекција за 2007 година (25.12.2006 година). Просечната годишна стапка на инфлација мерена преку трошоците на животот е проектирана да изнесува три проценти.

За одржување на ценовната стабилност и во 2007 година номиналниот девизен курс на денарот во однос на еврото ќе се користи како номинална котва.

Така, на годишна основа примарните пари треба да се зголемат за 13,8 отсто, најшироката парична маса М4 за 23,1 отсто, а кредитите на банките на приватниот сектор за околу 21 процент. - се вели во соопштението на НБРМ.

Проекцијата се базира на очекувањата за приливи по основ на приватни трансфери, одржување на постојната склоност кон штедење и натамошно јакнење на довербата во банкарскиот систем и продлабочување на финансиската интермедијација.

Во периодот од јануари до ноември годинава е остварена просечна стапка на инфлација од 3,2 отсто, која главно е детерминирана од зголемувањето на акцизите на цигарите на почетокот на годината, повисоките цени на производите за исхрана и на енергентите.

www.MaturskiRadovi.NET

Gotovi seminarski, maturski, maturalni i diplomski radovi iz raznih oblasti, lektire , puškice, tutorijali, referati. www.MaturskiRadovi.Net je specijalizovan tim za usluge visokokvalitetnog pisanja, istraživanja i obradu teksta za kompletan region Balkana.

Posetite nas na sajtovima ispod:

<http://www.maturskiradovi.net>

<http://www.maturski.net>

<http://www.seminarskirad.org>

<http://www.seminarskirad.info>

<http://www.seminarskirad.biz>

<http://www.maturski.org>

<http://www.magistarski.com>

<http://www.essaysx.com>

<http://www.facebook.com/DiplomskiRadovi>

Takođe, na sajtu pronađite i tutorijale, referate, primere radova, prepričane lektire, vesti, čitaonicu... Na ovom sajtu ste u prilici pronaći preko 10000 radova iz raznih oblasti: ekonomija (menadžment, marketing, finansija, elektronskog poslovanja, internet tehnologija, biznis planovi, makroekonomija, mikroekonomija, preduzetništvo, upravljanje ljudskim resursima, ...), informatika (internet, informacione tehnologije, softver, hardver, operativni sistemi, baze podataka, programiranje, informacioni sistemi, računarske mreže, ...), biologija i ekologija, filozofija, istorija, geografija, fizika, hemija, književnost, matematika, likovno, psihologija, sociologija, ostali predmeti (politika, saobraćaj, mašinstvo, sport, muzika, arhitektura, pravo, ustav, medicina, engleski jezik, ...).

Uspostavljanjem ovog projekta, zadovoljila se i veoma prisutna potreba za specijalizovanim timom, koji će na studente i omladinu pravovremeno i adekvatno delovati u edukativnom i pozitivno usmeravajućem pravcu, ali i predstavljati efikasnu podršku u pisanju sopstvenih radova.

U cilju pružanja što kvalitetnijeg sadržaja radova, okupljen je odabrani tim, sastavljen od iskusnih stručnjaka iz raličitih oblasti, čiji je cilj da autorskim pristupom i prepoznatljivim stilom izrađuju i istražuju najrazličitije oblasti i afirmišu slučajeve iz prakse.

Za sada posedujemo gotove radove iz oblasti prava, ekonomije, ekonomike preduzeća, javnih finansija, spoljnotrgovinskog poslovanja, informatike, programiranja, matematike, fizike, hemije, biologije, ekologije, menadžmenta, astronomije, carine, špedicije, poreskog sistema, javne uprave, računovodstva..., a uskoro ćemo se proširiti i na ostale oblasti. Inače, izrada maturalnih, seminarских, diplomskih radova po želji je naša primarna opcija. Nakon što aplicirate za određeni rad, dobićete odgovor najkasnije za 24h.